PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VIII Warszawa, poniedziałek 11 września 1933 r. Nr. 207

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Völkischer Beobachter z 10 — 11.IX. w depeszy z Genewy p. n. „Polska skarga mniejszościowa w sprawie Potempy!" donosi „o przygotowywaniu przez Polskę generalnej akcji w Radzie Ligi w sprawie mniejszości narodowych". Dziennik zaznacza, że w akcji tej Polskę zdaje się popierać sekretarjat Ligi Narodów, czego dowodem — zdaniem dziennika — jest niezwykle szybkie, niepraktykowane dotychczas, postawienie na porządku dziennym najbliższej sesji Rady Ligi polskiej skargi mniejszościowej w sprawie Potempy. Dziennik dodaje, że skarga ta nie ma nic wspólnego ze sprawami mniejszości i — wobec tego, że setki i tysiące rzeczywiście słusznych skarg są odrzucane przez sekretarjat do kosza — dziennikowi wydaje się niezrozumiałe obecne postępowanie sekretarjatu wobec tej skargi polskiej.

POLSKA A GDAŃSK.

Journal des Débats 9.IX. donosi, że rokowania polsko-gdańskie posuwają się b. powoli. Dziennik pisze, że w sprawie ustalenia kontyngentów rokowania zostały na pewien czas przerwane, gdyż delegacja polska nie zebrała jeszcze niezbędnych materjałów. Delegacja polska chce zawrzeć umowę definitywną, podczas gdy delegacja gdańska myśli o umowie prowizorycznej, twierdząc, że zawarcie układów definitywnych zabrałoby zbyt wiele czasu.

Le Temps zamieszcza tę samą wiadomość.

Völkischer Beobachter 10.IX. w obsz. art. p. n. „Die Entwicklung des Danziger Hafens" podkreśla, iż powstrzymuje się od własnych komentarzy na temat konkurencji Gdańska i Gdyni, czekając na wynik rozmów, prowadzonych w Warszawie. Dziennik zaznacza, że próba uzdrowienia Europy Wschodniej uczyniona została przez prezydenta narodowo - socjalistycznego senatu gdańskiego. Obecnie Polska ma głos, za którym pójść musi czyn widoczny, o trwałem znaczeniu.

Cała prasa angielska z 7.IX. podaje wiadomość o zabójstwie obywatela polskiego przez hitlerowców na terytorjum wolnego miasta Gdańska; prasa ta informuje i o innych zajściach z Polakami na tutejszym terenie.

Prasa sowiecka z 8.IX. zamieszcza w depeszach z Berlina wiadomości o ostatnich incydentach polsko-gdańskich i o odezwie senatu gdańskiego, wzywającej ludność do zachowania dyscypliny.

Prawda 7.IX. w depeszy z Berlina pisze, że atmosfera w Gdańsku wciąż jest naprężona, o czem świadczy incydent w związku z odmową obywateli polskich salutowania sztandarów hitlerowskich. Dziennik podaje również w depeszy z Warszawy, za prasą polską, o antypolskich demonstracjach na Pomorzu w czasie niemieckiego raidu automobilowego.

POLSKA A AUSTRJA. UROCZYSTOŚCI WIEDEŃSKIE.

La Nation Belge 9.IX. zamieszcza na czele Nr. art. Roberta Poulet p. n. „Le „miracle" de Vienne" z portretem króla Sobieskiego, w którym zaznacza niezwykłą doniosłość dla ówczesnej sytuacji politycznej Europy zwycięstwa pod Wiedniem. Europa środkowa była wtedy w zupełnym stanie chaosu politycznego, jedynym poważnym sojusznikiem Austrji okazała się tylko Polska z królem Sobieskim. Polska obroniła Austrję genjuszem swego króla, walecznością i entuzjazmem religijnym Polaków.

Deutsche Allg. Ztg. 9.IX. w depeszy z Warszawy, o wysłaniu na uroczystości wiedeńskie wojskowej delegacji polskiej, podkreśla, że celem tej delegacji jest reprezentowanie z racji roli króla Sobieskiego polskiej siły zbrojnej.

Germania 9.IX. w art. hr. Montgelas'a p. n. „Lehre des Türkenjahres" pisze m. inn.: „Jest legendą, niestety, rozpowszechnianą przez wiele podręczników niemieckich, że główna zasługa (zwycięstwa pod Wiedniem) przypada królowi polskiemu Janowi Sobieskiemu. On przyprowadził tylko 15.000 Polaków i Ukraińców i jeżeli z uprzejmości przyznano mu tytuł dowódcy naczelnego, to była to tylko kwestja formy. Nie on był dowódcą bitwy, lecz mistrz sztuki

wojennej... książę Karol Lotaryński; ten ostatni był autorem planu rozpoczęcia ataku od lewego skrzydła, by decydującym ciosem uderzyć w prawe skrzydło tureckie. Własne listy króla polskiego dowodzą, iż jego wojska tylko dzięki niemieckim mogły się utrzymać i współdziałać w zwycięstwie".

Ten sam dziennik zamieszcza p. n. „Pomoc Polski i ile sobie za nią kazała zapłacić" notatkę, w której, powołując się na akta wiedeńskie, podaje listę „renumeracyj", które mieli otrzymać dygnitarze polscy z funduszów papieskich i cesarskich dla zachęcenia ich do opowiedzenia się Polski po stronie austrjackiej.

POLSKA A LITWA.

Rytas 9.IX. zamieszcza p. n. „Polacy pragną gospodarczych stosunków z Litwą" notatkę następującej treści: „W prasie polskiej ukazała się wiadomość, że wkrótce wyjedzie z Warszawy do Kowna kilku wybitnych ekonomistów polskich. Chcą oni poznać litewskie życie ekonomiczne i finansowe i nawiązać gospodarcze stosunki z Litwą".

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W POLSCE.

Der Tag 10.IX. w koresp. z Wrocławia p. n. „Deutsche abgebaut — Polen eingestellt" donosi o dalszych zwolnieniach pracowników-Niemców, zatrudnionych w górnośląskich przedsiębiorstwach eksportujących węgiel. Dziennik podkreśla, że zwalnianie pracowników-Niemców nie stoi w żadnym związku z kurczeniem się przedsiębiorstw, gdyż miejsca po pozbawionych pracy Niemcach zajmują Polacy. Dziennik dodaje jeszcze, że przeciwko członkom mniejszości niemieckiej, zatrudnionym w przemysłowych okręgach Górnego Śląska, władze polskie przygotowują szereg dalszych ograniczeń, a m. in. wprowadza się egzamina z języka polskiego dla pracowników kończących szkoły mniejszościowe.

Prasa sowiecka 9.IX. donosi bez komentarzy o wyroku na członków białoruskiej partji komunistycznej.

Lietuvos Aidas 9.IX. w depeszy z Warszawy donosi o założeniu przez polskiego ministra opieki społecznej pierwszego obozu pracy w Polsce. Do obozu tego ma być przyjmowana młodzież bezrolna w wieku przedpoborowym.

Wozroždienje 8.IX. w depeszy z Warszawy zaprzecza wiadomości o podróży marsz. Piłsudskiego do Moskwy.

Poslednija Nowosti 8.IX. w korespondencji z Warszawy omawiają przebieg kongresu historyków, poświęcając obszerne ustępy referatom, wygłoszone przez rosyjskich historyków emigracyjnych.

Neue Freie Presse 9.IX. w korespondencji B. Szarlitta ze Spały opisuje uroczystości dożynek, które się tam odbyły w obecności p. Prezydenta R. P. Korespondent stwierdza wielką wspaniałość i malowniczość tych obchodów.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

FRANCJA A NIEMCY.

Le Quotidien 9.IX. w art. wst. zaznacza kontrast między atmosferą dokoła mowy Paul-Boncour'a a nastrojami wielkich manifestacyj, które się odbywają ciągle w Niemczech, we Włoszech i w Rosji sowieckiej. Autor art. nawiązuje do książki Lloyd George'a, w której ten ostatni czyni lorda Grey'a w dużym stopniu odpowiedzialnym za wojnę, a to skutkiem właśnie zbyt wielkiej jego miłości dla pokoju.. „Le Quotidien" wyraża nadzieję, że Francja nie będzie prowadziła polityki wahania i niepewności, jaką prowadził Grey w 1914 r. i że potrafi ona na czas zagrozić odpowiedniemi posunięciami, od czego może nieraz zależeć pokój świata.

Völkischer Beobachter z 10 — 11.IX. zamieszcza na czele numeru karykaturę, wyobrażającą uzbrojonego Francuza, który, stojąc przed urną wyborczą na podeptanym statucie zagłębia Saary, chce w ten sposób — jak ironicznie zaznacza dziennik — zapewnić ludności Saary swobodę wyborów.

Na innem miejscu dziennik zamieszcza p. n. „Haltlose Ausflüchte der Saarkomission in Genf" doniesienie swego korespondenta genewskiego o odpowiedzi wyjaśniającej komisji zarządzającej zagłębia Saary na skargi w Lidze Narodów przeciwko „niesłychanemu" krępowaniu „prasy narodowej" przez tę komisję. Dziennik wyraża nadzieję, że Rada Ligi Narodów położy kres nieznośnemu położeniu w Saarze i zmusi komisję do ścisłego przestrzegania swych pełnomocnictw.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W NIEMCZECH.

Izwiestja 7.IX. w artykule poświęconym sytuacji w Niemczech stwierdzają w konkluzji, że Niemcy po chwilowych wahaniach weszły wyraźnie na drogę polityki kapitalistycznej. Tem się tłumaczą masowe represje przeciwko klasie robotniczej i partji komunistycznej. Poniósłszy porażkę w dziedzinie polityki zagranicznej, faszyzm niemiecki podjął próbę „ożywienia" życia gospodarczego. I tu jednak spotkało go niepowodzenie, co skłania hitlerowskie Niemcy do szukania ponownie sukcesów w awanturach zewnętrznych.

Deutsche Allg. Ztg. 9.IX. w art. wst., omawiającym politykę agrarną rządu niemieckiego, podnosi położone przez rząd ten zasługi na polu harmonijnej współpracy miast i wsi.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Kölnische Zeitung 9.IX. w koresp. wł. z Rzymu p. n. „Italiens Drang nach Osten" stwierdza, iż Włochy przystąpiły obecnie do prowadzenia polityki wschodniej zamiast dotychczasowej — zachodniej. Włochy, będąc na morzu Śródziemnem otoczone posiadłościami francuskiemi i zamknięte Gibraltarem, co uniemożliwiłoby im w razie wojny dowóz żywności i surowców, zmuszone są sobie zapewnić zabezpieczenie tyłów na Wschodzie. Przyczyn powojennego ostrego przeciwieństwa między Włochami i Francją należy szukać więcej na Wschodzie, aniżeli na Zachodzie. Francuska polityka przez zajęcie Syrji i utworzenie Małej Ententy usiłowała skrępować Włochy na Wschodzie; następstwem tej polityki było zbliżenie się Włoch do Sowietów i zawarcie traktatu, który nietylko jest paktem nieagresji, lecz nawet traktatem przyjaźni, wzmacniającym stanowisko Włoch w pakcie czterech. Traktat włosko - sowiecki ma dla Rosji wielkie znaczenie, gdyż nietylko chroni ją przed ofensywą gospodarczą, ale daje jej również swobodę ruchów na Dalekim Wschodzie

wobec imperjalizmu japońskiego, zagrażającego Wschodniej Syberji.

Izwiestja 9.IX. zaopatrują komentarzem redakcyjnym komunikat agencji Wolffa o wizycie w Rzymie ambasadora sowieckiego w Berlinie, Chińczuka, który jakoby miał prowadzić rokowania z Mussolinim w sprawie stosunków niemiecko - sowieckich. Możemy stwierdzić — piszą „Izwiestja" — że wiadomości te pozbawione są wszelkiej podstawy. Przy rządzie sowieckim akredytowany jest ambasador niemiecki, również ambasador sowiecki akredytowany jest przy rządzie niemieckim. Niema żadnych powodów do tego, aby rząd sowiecki korzystał z usług trzeciej strony w swych stosunkach z Niemcami. Co się tyczy ustępu komunikatu Wolffa o tem, że rząd niemiecki nie zamierza mieszać się do spraw Z. S. R. R., to przypomnieć należy, że tego rodzaju oświadczenia czynione były niejednokrotnie przez rząd niemiecki, co nie przeszkadzało narodowym socjalistom i ich oddziałom szturmowym otwarcie organizować oddziały białogwardyjskie, których celem jawnym był udział w wojnach sowieckich. Enuncjacje rządu niemieckiego o niemieszaniu się do spraw wewnętrznych Z. S. R. R. nie przeszkadzają organom, wydawanym za pieniądze rządu niemieckiego, drukować artykuły propagujące rozbiór Rosji. Wystarczy powołać się w tym względzie na 8-my numer czasopisma „Volk und Reich", wydawanego za rządowe pieniądze. Zamiast czynić zarzuty prasie, szerzącej tego rodzaju wiadomości, byłoby bardziej wskazane usunąć te czynniki, utrudniające normalne stosunki pomiędzy obu państwami.

Lietuvos Žinios 9.IX. w art. wst. p. n. „Burza od Wschodu" wyrażają pogląd, że Wschód wkrótce z powodu wzmożenia się imperjalizmu japońskiego stanie się widownią walki między Japonją i Sowietami. Zmianę polityki zagranicznej Sowietów, które zmierzają do zabezpieczenia swych granic wschodnich przez zawarcie szeregu paktów nieagresji, należy — zdaniem dziennika — tłumaczyć właśnie niebezpieczeństwem, zagrażającem Sowietom od strony Japonji. Przez zawarcie zaś paktu z Włochami Sowiety zamierzają, posiłkując się oddziaływaniem Włoch na Niemcy, powstrzymać napad zbrojny Niemiec na Z. S. R. R. w wypadku konfliktu na Dalekim Wschodzie. Wdg. dziennika, wojna japońsko - sowiecka jest nieunikniona, jeśli wypadki i nadal będą się rozwijały w tem samem tempie.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 9.IX. obszernie informuje o obchodzie święta narodowego na Litwie. W przemówieniach okolicznościowych kładziono nacisk na „nieodzyskanie dotychczas Wilna" oraz na konieczność skupienia wszystkich sił narodu litewskiego dokoła pracy twórczej, która jest podstawą bytu państwa.

Prasa opozycyjna z 9.IX. podała jedynie program uroczystości, pominęła natomiast milczeniem sam przebieg obchodu, zaznaczając, że obchód święta narodowego na Litwie staje się z roku na rok mniej okazały i że w r. b. wzięły w obchodzie tym tylko nieliczne rzesze społeczeństwa litewskiego.

Rytas 9.IX. w art. wst. p. n. „Propaganda niemiecka w kraju kłajpedzkim" podkreśla, że akcja germanizacyjna w Kłajpedzie prowadzona jest metodą dobrze przemyślaną i dlatego stanowi tem większe niebezpieczeństwo dla Litwy. Dziennik wzywa społeczeństwo litewskie do podjęcia wzmożonej akcji celem przeciwstawienia się niebezpieczeństwu niemieckiemu, grożącemu oderwaniem od Litwy jej najważniejszej prowincji, jaką niewątpliwie jest obszar kłajpedzki.

Lietuvos Žinios 9.IX. na czele numeru zamieszczają notatkę, podkreślającą, że rokowania handlowe litewsko-niemieckie, które po dłuższej przerwie miały rozpocząć się 8.IX., nie zostały wznowione; jak dowiaduje się dziennik „z litewskich źródeł miarodajnych" rokowania nie zostaną wznowione.

Lietuvos Žinios 9.IX. donoszą o skazaniu na 7 lat ciężkiego więzienia niejakiego L. Chmieliauskasa za rzekome szpiegostwo na rzecz Polski. Dziennik zaznacza, że skazany pracował w swoim czasie w polskim konsulacie w Rydze.

Lietuvos Žinios 9.IX. zarzucają rządowi litewskiemu przekroczenie ustawy o reformie rolnej, a to w związku z zwróceniem przezeń hr. Tyszkiewiczowi 150 ha ziemi i 80 ha lasów, podczas gdy nieprzekraczalna, nietykalna, przewidziana przez reformę, norma własności ziemskiej wynosi 80 ha ziemi i maximum 25 ha lasów. Dziennik wzywa Najwyższą Izbę Kontroli do wejrzenia w to „bezprawne" postanowienie rządu litewskiego.

Lietuvos Žinios 9.IX. informują o kolosalnym jak na litewskie stosunki, rozwoju spółdzielni mleczarskich na Litwie, które połączyły się przed szeregiem lat w związek centralny pod nazwą „Pienocentras". Do Związku tego wchodzi 260 mleczarń i około 2000 mniejszych punktów odbiorczych. Oprócz eksportu masła „Pienocentras" zajmuje się eksportem jaj. Wywóz masła i jaj litewskich zwiększa się z roku na rok, i to bardzo znacznie, mimo kryzysu światowego i trudności znalezienia rynków zbytu.

STANY ZJEDNOCZONE A. P. A KUBA.

Le Journal 9.IX. zajmuje się wpływem wypadków na Kubie na politykę Białego Domu i pisze: Niewątpliwie Stany Zjednoczone, mimo wysłania licznych okrętów wojennych, będą intewenjowały na Kubie tylko w ostateczności i jedynie w obronie swoich obywateli. A to z dwóch powodów: po pierwsze prezydent Roosevelt pragnie zacieśnić więzy z Ameryką Południ. na przyszłym kongresie w Montevideo celem podniesienia Związku panamerykańskiego do roli czynnika prawdziwie ważkiego w życiu międzynarodowem zachodniej półkuli. Interwencjonizm amerykański zostawił zbyt wiele przykrych wspomnień, zarówno w Ameryce centralnej jak i południowej, by Roosevelt obecnie nie starał się powstrzymać od akcji na Hawanie. Po drugie — Stany Zjednoczone dbają o zachowanie swojej pozycji moralnej na konferencji rozbrojeniowej i wszelka interwencja zbrojna niebardzoby potwierdzała zapewnienia, jakie w sprawie bezpieczeństwa i rozbrojenia przywiózł do Genewy Norman Davis.

RÓŻNE.

Izwiestja 9.IX. ogłaszają artykuł Karola Radka, poświęcony osobie lorda Grey'a. Autor dowodzi, że lord Grey był tym, który wciągnął Anglję do wojny i przez to ponosi olbrzymią odpowiedzialność przed historją.

Drukarnia „Kadra", Warszawa, Długa 50. Telefon 11-86-30.

Drukowano na prawach rękopisu.